

SKUESPILLET *HEDDA GABLER*
AV HENRIK IBSEN, 1890

En kvinne befinner seg mellom sine tre menn. Til tross for at de alle dyrker henne - er det hun som er ufri. De har alle taket på henne på hver sin måte. Den kjedelige tøffelhelten har hun giftet seg med - og venter barn med. Den tørste filosofen har hun ikke hatt mot (eller mulighet) til å gifte seg med - men hun lengter etter ham. (Og hun aner rivalinnen både i den ubetydelige fru Elvsted og en rødhåret hore.) Den beregnende assessor Brack truer seg til å være hennes evige venn, og hvis ikke - offentliggjør han skandalen!

FORTELLINGEN: General Gablers datter kommer hjem fra bryllupsreise med sin ektemann, stipendiaten i kulturhistorie, Jørgen Tesman. Deres økonomi er sikret ved at Tesman er lovet et professorat. Hans tidligere studiekamerat, Eilert Løvborg kommer til byen med manuskriptet til en ny bok som vil sette Løvborg i skyggen som stedets ledende akademiker. Løvborg mister manuskriptet i fylla. Løvborg finner det, og Hedda sniker seg til å brenne det opp. Løvborg har laget fylleskandale og føler at videre karriere er umulig. Hedda låner ham en pistol og oppfordrer ham til å ta et ærefullt selvmord. Løvborg skyter seg, eller blir han selv skutt? Uansett inntreffer skyteepisoden under svært lite ærefulle omstendigheter - på et horehus! Assessor Brack truer med å offentliggjøre skandalen hvis han ikke får forbli i rollen som husvenn og Heddas oppvarter. Hedda sier: "Ufri. Ufri altså! Nei, - den tanke holder jeg ikke ut! Aldri." Hedda skyter seg...

LITTERATURHISTORISK PLASSERING: Stykket ble skrevet i 1890, men det å se ekteskapet fra kvinnens innestengte plass var et typisk tema for realismen. Likevel føler vi at det er Heddas personlighet som står i sentrum. Vi nærmer oss da også individualpsykologiens tid i litteraturen. Ibsen legger ut nøkler som kan forklare (og forsvare?) Heddas høyst spesielle personlighet. Detektivjakt etter årsaker i oppvekstforhold forbinder vi med naturalismen. Hedda er generalens datter og utleveres som en bortskjemt drittsekk. Ibsen gjør oss oppmerksom på miljøet som årsak. Hva kan Hedda bruke sin tid og sin energi på? Kan hun bevise sin eksistens på noen annen måte enn å intrigere når hun i pakt med sin egen tid og sitt eget miljø gifter seg uten kjærlighet, og har som eneste oppgave å sitte på stas?

DISKUSJONEN PÅ HANDLINGSPLANET: Hvorfor tok Hedda selvmord? Hedda er fascinert av Eilert Løvborg, men har likevel valgt en annen. Hvorfor prøver hun å drive ham til selvmord? Vil hun bevise for seg selv at hun kan påvirke - utøve makt? Eller vil hun rett og slett hindre at andre skal få ham når hun selv ikke kan tillate seg det? Hun er grusom mot Løvborgs beundrer, Fru Elvsted. Allerede i skoledagene truet hun med å svi av henne håret, i stedet svir hun hennes barn, dvs. brenner den boken hun har skrevet sammen med Eilert.

Hedda er redd for å bli bundet. Til slutt tar hun selvmord. Er det fordi Assessor Brack har truet seg til å bli hennes faste husvenn - for alltid - ellers offentliggjør han skandalen? Er det fordi Eilert Løvborg er død? Eller er det fordi hun er med barn og faktisk forstår alvoret i å skulle være bundet til sin fagtørre ektemann for resten av livet?